

Testament jako czynność prawna

Darmowy tekst próbny bez licencji wykorzystania jako element prac dyplomowych/magisterskich/licencjackich/inżynierskich. Niniejsze materiały dydaktyczne są chronione prawem autorskim i mogą być wykorzystane tylko w sposób nienaruszający przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz art.272 KK, a także w sposób nienaruszający obecnie panujących innych regulacji prawnych.

Na wstępie przedstawienia testamentu jako czynności prawnej należy omówić pojęcie oraz istotę czynności prawnych. Język prawny nie definiuje tego terminu w sposób jednoznaczny. Można wyszczególnić w tym względzie dwa główne podejścia¹:

- pierwsze opiera się na założeniu, iż głównym elementem czynności prawnej jest oświadczenie woli;
- w drugim podejściu wykorzystuje się teorię czynności konwencjonalnych.

Ogólnie należy przyjąć, że czynnością prawną jest stan faktyczny, na którą muszą złożyć się elementy określone przez normę prawną. Stan faktyczny obejmuje konkretną czynność prawną, ale nie czynność prawną pojmowaną abstrakcyjnie. Jeśli konkretna czynność prawna ma dojść do skutku, to muszą wystąpić te wszystkie elementy stanu faktycznego, które zostały przewidziane w normie prawnej. Ponadto należy podkreślić, że podstawowym i nieodzownym elementem każdej czynności prawnej jest przynajmniej jedno oświadczenie woli. Pamiętać należy, że stosunkowo rzadkimi są te czynności prawne, w który wystarczy jedno oświadczenie woli do wywołania skutków prawnych. Z punktu widzenia gospodarczego najbardziej istotne znaczenie przypisuje się umowom. Tego rodzaju postać przybiera też większość czynności. Kolejną kwestią wartą uwagi jest to, że stan faktyczny będący czynnością prawną czasami obejmuje oprócz wymienionego co najmniej jednego oświadczenia woli również dodatkowe elementy. Mogą one przybierać np. postać czynności faktycznych bądź też inną postać².

Czynności prawne można dzielić na:

- jednostronne i dwustronne (wielostronne),
- konsensualne i realne,
- zobowiązujące, rozporządzające i czynności o podwójnym skutku,
- przysparzające i nieprowadzające do przysporzenia,
- kauzalne (przyczynowe) i abstrakcyjne (oderwane).

¹ A. Brzozowski, W. Kocot, E. Skowrońska-Bocian, *Prawo cywilne. Część ogólna. Wydanie 2*, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2013, s. 175.

² Tamże, s. 177.

Przechodząc do omówienia testamentu należy zwrócić uwagę, że jest to jednostronna czynność prawna na wypadek śmierci, która nie ma określonego adresata. Spadkobiercy wskazani w treści testamentu nie są jednocześnie adresatami oświadczenia testatora. Oznacza to, iż testament wywołuje skutki prawne jedynie z chwilą śmierci testatora. Warto w tym miejscu zauważyć, że testament może zawierać oświadczenie woli jedynie jednego testatora. Jeśli oświadczenie, obejmujące rozporządzenie majątkiem na wypadek śmierci, złożyli wspólnie małżonkowie bądź jakiegokolwiek inne podmioty, to tego rodzaju testament jest bezwzględnie nieważny³.

Tabela 1. Powody zakazu sporządzania testamentów wspólnych

lp.	Powód
1.	Niebezpieczeństwo ograniczenia swobody testowania poprzez wzajemne wpływanie, a w niektórych sytuacjach nawet presję, po to żeby sporządzić wspólny testament.
2.	Trudność w ocenie dopuszczalności odwołania przez jednego ze spadkodawców jego testamentu, który został sporządzony wspólnie z drugim spadkodawcą. Stworzenie tego rodzaju możliwości przez ustawodawcę wiązałoby się z niebezpieczeństwem działania jednego ze spadkodawców (odwołującego testament) na szkodę drugiego.

Źródło: A. Kawalko, H. Witczak, *Prawo spadkowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 34.

Pozostając przy rozważaniach definicyjnych należy podkreślić, że testament może być rozumiany przez prawo dwojako. W pierwszym ujęciu jest to czynność prawna, przez którą osoba fizyczna określa losy swojego majątku na wypadek śmierci. Po drugie testamentem będzie dokument, w którym zawarto oświadczenie woli testatora⁴.

Kwestia nieważności testamentu zostanie omówiona w dalszej części rozdziału. W tym miejscu warto zwrócić uwagę, na główne cechy tej czynności prawnej⁵:

- może go sporządzić jedynie osoba fizyczna,
- musi posiadać pełną zdolność do czynności prawnych,

³ A. Kawalko, H. Witczak, *Prawo spadkowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 34.

⁴ E. Skowrońska-Bocian, *Prawo spadkowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1997, s. 77.

⁵ A. Kawalko, H. Witczak, *Prawo spadkowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 34.

- jest czynnością o charakterze osobistym (nie ma możliwości sporządzenia bądź odwołania przez przedstawiciela),
- jest czynnością prawną odwołałą,
- należy do czynności prawnych przysparzających.

O testamentie jako o szczególnej części prawnej mowa w przepisach kodeksu cywilnego, a w szczególności w artykułach⁶:

- 941,
- 943,
- 944,
- 947,
- 948.

Zgodnie z tymi przepisami testament umożliwia rozrządzenie majątkiem na wypadek śmierci⁷. Ponadto należy zwrócić uwagę, że spadkobierca w każdej chwili może odwołać cały testament bądź jego poszczególne postanowienia⁸. Jak już wyżej wspomniano testamentu nie można ani sporządzić, ani odwołać przez przedstawiciela⁹. W sytuacji, gdy spadkodawca sporządził nowy testament i nie zaznaczył w nim, iż poprzedni odwołuje, to ulegają odwołaniu jedynie te postanowienia poprzedniego testamentu, których nie można pogodzić zgodnie z treścią nowego testamentu¹⁰.

Bibliografia

Brzozowski A., Kocot W., Skowrońska-Bocian E., *Prawo cywilne. Część ogólna. Wydanie 2*, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2013,
 Doliwa A., *Prawo spadkowe. 3 Wydanie*, C.H. Beck, Warszawa 2012,
 Kawalko A., Witczak H., *Prawo spadkowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006,
 Skowrońska-Bocian E., *Prawo spadkowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1997,
 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., *Kodeks cywilny*, Dz. U. 1964 Nr 16 poz. 93.

⁶ A. Doliwa, *Prawo spadkowe. 3 Wydanie*, C.H. Beck, Warszawa 2012, s. 55.

⁷ art. 941, Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., *Kodeks cywilny*, Dz. U. 1964 Nr 16 poz. 93.

⁸ art. 943, Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., *Kodeks cywilny*, Dz. U. 1964 Nr 16 poz. 93.

⁹ art. 944 § 2, Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., *Kodeks cywilny*, Dz. U. 1964 Nr 16 poz. 93.

¹⁰ art. 947, Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., *Kodeks cywilny*, Dz. U. 1964 Nr 16 poz. 93.